

NO WAR

"Stop de oorlog, geloof de propaganda niet. Ze liegen u hier voor"

Ontmoetingen met Russische en Oekraïense Vredesvrouwen

VOORWOORD

Een voorwoord schrijven voor de vrouwen in Oekraïne en Rusland? Dat is eigenlijk niet te doen. Hoe zal de wereld er uitzien als dit blad van de drukker komt en in de bus valt. Terwijl de oorlog doorgaat wordt er door het bestuur van het Platform Vrouwen en Duurzame Vrede met net zoveel spanning gewacht en gekeken naar de ontwikkelingen in Gaza en Israël, om maar te zwijgen over wat er in Soedan en DRC gebeurt. Allemaal landen waar het bestuur van het Platform bij betrokken is.

Er zijn geen woorden voor pijn, angst en verdriet, verlies in het leven van vrouwen en hun familie en vrienden in gewapende conflicten. Geen woorden, maar het zijn wel de vrouwen, vaak moeders, gezondheidswerkers, leraressen, gemeentebambtenaren, die bidden en schreeuwen om 'genoeg is genoeg', leer ons aan vrede werken. Deze vrouwen willen niet bij de pakken neer zitten, willen leven schenken, willen dat er morgen weer een nieuwe dag komt voor hun kinderen. Daarover zingt Yael Beckelbaum in "War is not a women's crime". Vrede zal niet wortelen zolang vrouwen niet bij het vredesproces betrokken worden. In de resolutie "vrouwen/vrede/veiligheid" van de VN Veiligheidsraad is dat ook vastgelegd. Ook deze brochure is bedoeld om een steentje bij te dragen aan het blijven geloven in vrede en in de mogelijkheid te leren hoe je samen aan vrede kunt bouwen.

Anna Zanen,
voorzitter van het Platform Vrouwen en Duurzame Vrede

WOMEN OF THE WORLD UNITE

Women from the south to the north, from the west to the east

Er is geen recht

Er is geen ooit

Er is geen toen

Er is geen keuze

Er is geen partij

Er is geen goede kant

Alleen de kant van vrede

Inhoud:

Deel een: Een zomerschool voor vrede	3
Deel twee: Acties	20
Part three: How to end the war?	25

Colofon|

Productie: Platform Vrouwen en Duurzame Vrede, zie www.vrouwenenduurzamevrede.nl
Auteur: Jobar Oranje, bereikbaar per email: joke.oranje@xs4all.nl
Layout: Thea Vermeiren
Drukker: drukkerij Ierowi den Haag

Inleiding

In juli 2023 werd ik uitgenodigd om deel te nemen aan een Zomerschool van en voor vrouwen uit Rusland, Oekraïne en andere landen uit de voormalige Sovjet Unie. Ik aarzelde. Aan de éne kant wilde ik graag dat de vrouwenvredesbeweging een antwoord zou vinden op de oorlog in Oekraïne – en daarmee op oorlogen en geweld in het algemeen. Aan de andere kant was er niemand die me kon vertellen wat je kunt doen om oorlogen te stoppen. Dat schuurde.

Bij de oorlog in Oekraïne gaat het over ons. Volgens sommigen is het een strijd tussen onze goede democratie en de vileine dictatuur van Rusland en landen die zich daaraan onderwerpen. Oekraïne verdedigt zich tegen een agressieve gewapende inval van de aartsvijand van ons democratisch geloof. Oekraïne verdient onze steun. Ze horen bij ons blok.

Wegkijken is geen optie, ook niet voor mensen die naar vrede verlangen. Tegelijk is het voor ons ook geen oplossing om blind mee te doen met het wapengekletter. Velen van ons vangen vluchtelingen op, dat wel, gelukkig. Maar intussen raast de oorlog dóór en worden machtsblokken steeds vijandiger. Niet goed, en ook gevaarlijk. We weten dat. Uiteindelijk heb ik besloten te gaan. Naar ongeveer 200 vrienden en familie heb ik dagelijks berichten gestuurd over hoe Russische vredesvrouwen de oorlog ervaren en wat ze eraan doen.

Het Platform Vrouwen en Duurzame Vrede vroeg me om deze berichten te bundelen in een brochure en om de lezers op te roepen om samen met anderen mee te doen aan een oproep aan de Veiligheidsraad om de oorlog te stoppen.

De tekst van de berichten is in deze brochure hier en daar ingekort. Alle namen die genoemd worden zijn fictief – om de veiligheid van de Russische vrouwen te beschermen. Er zijn geen foto's gemaakt, in plaats daarvan zijn plaatjes ingevoegd.

Stuur de brochure via je email door naar anderen, je kunt hem downloaden vanuit de website www.vrouwenenduurzamevrede.nl

Oktober 2023, Jobar Oranje

NOTE: for the translation of the main text in English, scan the QR code below

DEEL EEN: EEN ZOMERSCHOOL VOOR VREDE

7 juli - Zoek een weg

De initiatiefnemer van de zomerschool is een Russische mensenrechtenverdediger en vredesvrouw, hoofd van een Centrum voor Genderstudies. We noemen haar Bertha, naar onze Bertha von Suttner, de Oostenrijkse gravin, die met haar boek “De Wapens neer!” (1889) inspiratie is geweest voor de vrouwenvredesbeweging en voor de bouw van het Vredespaleis, waar conflicten tussen staten door een panel van rechters beslecht worden – als ze dat willen.

Het zal in de Zomerschool gaan over oorlogstrauma's, maar er kunnen allerlei andere dingen ter sprake komen. De vrouwen vormen een netwerk dat jaarlijks zomerscholen organiseert in verschillende landen van de voormalige Sovjet Unie. Ik wil korte berichten maken over de gesprekken die ik met hen heb.

Ik heb geworsteld met het besef dat er iets moet gebeuren om het eindeloos doden en gedood worden van jonge mensen te stoppen en ook de gierende wapenwedloop ernstig ter discussie te stellen. Dus daarom ga ik. Ik ben ook gevraagd daar een lezing geven over vredeswerk en geweldloze actie.

Den Haag speelt een belangrijke rol. Bij ons is het Vredespaleis en het Internationaal Strafhof. En ook het onafhankelijke Permanente Hof voor Arbitrage. Ik hoop dat we beginnen met praten met Russi-

Henri Campendonck, man met bloem

sche mensen en met mensen in landen die onder Russische invloed staan. Dat sommigen van jullie mee willen doen en denken. Betekent praten met Russische mensen een slag in het gezicht van Oekraïne? Met alle respect, ik geloof van niet. Ik denk dat we een gemeenschappelijk belang hebben, om samen naar andere perspectieven te zoeken, uit de oorlog weg. Om elkaar niet los te laten.

De wapens neer, www.Uitgeverijorlando.nl

8 juli Schuld en Schaamte

Anna noem ik haar, we ontmoeten elkaar in juni op een station in den Haag. Ze is een jonge ingenieur uit Rusland, werkt bij een gerenommeerd Nederlands bedrijf. "Mijn project was om aardig gevonden te worden in Europa en hier een plekje te vinden." Ze woont nu al 9 jaar in Nederland en is op en top een gevoelige vredesvrouw.

De inval van het Russische leger in Oekraïne was een schok voor haar, het gooide haar hele leven in de war. Ze voelt zich verraden door haar eigen land waar ze trots op was, door de regering en ook door haar familie, die de omvang van de vernietiging die aangericht wordt niet beseft. Haar moeder dweept zelfs met een gespreksprogramma tussen moeders en dochters, waar mensen binnenkomen met banners om Poetin te steunen. Zo expliciet, is dat mijn moeder? Ik kon het niet bevatten. En zij zegt dan weer verdrietig dat ik veranderd ben...".

Anna wilde iets doen om de pijn niet te voelen, maar wat dan? Het geweld is te groot om goedgemaakt te worden, maar niks doen kon ze ook niet verdragen. Uiteindelijk klopten twee Oekraïense gezinnen bij haar aan, via haar eigen vriendenkring in Nederland (waar veel Oekraïners en mensen uit Wit Rusland bij horen). Ze stelde ze haar appartement open voor hen, inclusief kinderen en een grote, speelse hond. Geen man, die was aan het front. Ze wilde alles voor ze doen, letterlijk alles: geld lenen, woning zoeken,

verblijfsvergunning regelen.

Uitdagingen genoeg: er mochten geen honden in het appartement; dubbelbewoning was trouwens verboden, dus inschrijving op haar adres was geen optie. De gemeente wilde wel helpen met een daklozenpas, maar ja dat is ook niet echt wat je wilt. En ze zouden ook moeten beginnen met werk zoeken en een taal leren. Er vielen harde woorden. "Jij bent dan toevallig een goede Rus, maar voor ons moeten alle Russen dood!"

In die warrige en hectische periode ging Anna kijken bij een opvangcentrum voor Oekraïense vluchtelingen.

Toen ze daar naar binnen liep, brak er iets in haar stoere gedrag. Ze moest vreselijk huilen. Enerzijds was ze bang dat de men-

Zelfportret van Serebryakova

sen daar haar zouden haten, omdat ze Russische was; anderzijds voelde ze zich machteloos tegenover hun verdriet dat zo veel groter leek dan haar eigen tranen. Ze kon het niet verdragen, ze moest daar weg. Uiteindelijk vonden haar logés een andere opvangplek, waar ze zich gemakkelijker voelden omdat ze zelfstandiger waren. “Ze zijn me wel dankbaar gelukkig, en door hen te helpen hielp ik in feite ook mijzelf. Ik kan weer verder met m’n leven. We zien elkaar nog regelmatig.”

En nu? Kan Anna haar schaamte en plaatsvervangend gevoel van schuld transformeren in iets waardoor ze weer trots kan zijn op zichzelf? “Jobar, ik vind wat je zoekt heel geweldig, maar ik kan niet in het openbaar

treden. Mijn moeder en zusje lopen gevaar. En ik wil geen politieke uitspraken doen, snap je?”

Ik vertel haar dat het niet hoeft. Ze hoeft niets te doen voor mij. Haar gevoeligheid en het feit dat ze haar eigen schaamte onder ogen ziet is belangrijk genoeg. En wat ze me vertelt is waardevol genoeg, het geeft mij weer moed en meer inzicht. Ze belooft wel contact te leggen met andere mensen die nog wel in de opvangcentra werken als Russische vrijwilliger. Zij kunnen meer vertellen over het effect van oorlog op gewone mensen: de soldaten, hun familie, de voortdurende angst.

Dag Anna met je hart van goud, het ga je goed!

10 juli Durf te gaan

Ik ben begonnen met het opschrijven van mijn lezing! Het is even wennen dat de leidster van de Zomerschool me gevraagd heeft om over Afrika te vertellen, daar conflicten opgelost worden.

Best gek om de inval van Rusland in Oekraïne te vergelijken met Apartheid in Zuid Afrika of met de genocide in Rwanda, het zijn immers heel verschillende situaties. Interessant is wel dat in deze landen andere methodes ontwikkeld zijn naast die van de gebruikelijke rechtsspraak om uit te vinden wie er verantwoording moet worden geroepen, en hoe. Meer gericht op verzoening.

Er is een gemeenschappelijke term voor berechting in de naoorlogse situatie: “transitional justice”. Dat is de opvolger van de processen die na tweede Wereldoorlog zijn georganiseerd, de zogenaamde Neurenberg processen: een lichtend voorbeeld

van hoe je ongeoorloofd excessief geweld kunt berechten en waar mogelijk bestraffen. Het ging daar om het vaststellen van de individuele verantwoordelijkheid van concrete mensen. Het hielp om een waanzinnig gewelddadige periode enigszins af te sluiten en de rechtsorde te herstellen. De filosoof Hannah Ahrendt schreef over het proces tegen Eichman in haar boek: “De banaliteit van het kwaad”. Het bleek dat heel gewone mensen meegewerkt hadden aan de meest verschrikkelijke dingen, uit volgzzaamheid, zonder te beseffen wat ze aanrichtten.

Het koude zweet breekt me uit. Wat wil ik nu eigenlijk zeggen en wie ben ik zelf nu

portret van Hannah Ahrendt

helemaal? Zomaar iemand...- waar bemoei ik me mee?! Maar ja, wie A zegt moet ook B zeggen, ik kan niet meer terug. "A" is dat ik gezegd heb te hopen en eraan bij te willen dragen dat de waanzinnige periode van het doden van mensen en vernietigen van steden en erfgoed zo snel mogelijk stopt. Eenvoudig: als we nu niks

doen, hebben we later spijt.

Eigenlijk wil ik liever niet over politiek praten, daar weet ik niet genoeg vanaf. Maar ik ontdek toch dingen zoals de vertienvoudiging (!) van de wapenproductie in de laatste twee jaar, en wat dat met milieu doet. Dat kan toch niet goed gaan? En ik raak geïrriteerd door het gedoe van machtsblokken die elkaar zwart maken en wantrouwen inplaats van samen vrede te stichten. Ik kan gewoon niet geloven dat alleen ons blok per definitie goed is (want democratisch) en zij allemaal per definitie alleen maar slecht en dictatoriaal. Al zoekend kom ik terecht bij TheHaguePeaceProject, ook in den Haag. Onder de naam www.stopthewar.nu houdt Jakob de Jonge interviews met o.a. Jan Pronk over diplomatie, met de wetenschapper Tom Sauer uit Antwerpen over de NAVO en met Lisij Zelovic over propaganda. Dat spreekt me aan.

<https://www.stopwapenhandel.org>

De interviews van Jakob:

<https://www.youtube.com/watch?v=ewxjlqji7II>

12 juli Barmhartigheid

Vanmiddag heb ik mijn verhaal gehouden. Over de VN Veiligheidsraad die het onderwerp Vrouwen-Vrede-Veiligheid op de agenda gezet heeft door resolutie 1325. Over de ervaringen met tribunalen en verzoening in Zuid Afrika, Rwanda en Congo. En over mogelijkheden om samen als burgers te pleiten voor het stoppen van de oorlog.

Maar eerst gebeurde er het volgende: Kateljine vertelde over de aanpak van Stichting Arq, het Nationaal Psychotrauma Centrum, met vluchtelingen in Nederland. Meteen daarna spraken Bruna en Bertha over hun onderzoek naar de opvang van Oekraïense vluchtelingen in Rusland.

In Rusland? Ja! Ze komen meestal omdat

ze familie of vrienden hebben in Rusland, zodat ze weten dat ze ergens terecht kunnen. Soms gaat dat zelfs via Polen naar Europa (Duitsland) en dan weer naar Rusland. Een aantal komt uit Marioepol, maar sommigen uit andere regio's. Niet iedereen is in het begin officieel vluchteling, maar op een gegeven moment kunnen ze

*werken der barmhartigheid:
vreemdelingen huisvesten*

niet anders dan naar een opvangcentrum gaan, daar worden ze dan geregistreerd en wachten daar op een officiële status. Sommigen hebben geen papieren en zijn dus sowieso “illegalen”. Er is ook een spreidingsbeleid, net als bij ons.

In het onderzoek ging het om het welzijn de vluchteling. De methodiek van het onderzoek was participatief. Om te beginnen werden de respondenten via hun netwerk van non-gouvernementele organisaties opgezocht, om voorselectie door gemeentelijke instellingen te voorkomen. Vervolgens

werd het verzamelen van gegevens gecombineerd met expliciete vragen over emoties bij aankomst, na een paar maanden en op het moment dat er gezocht kan worden naar permanente oplossingen. De respondenten waren graag bereid om over hun gevoelens in die verschillende periodes te praten en na afloop waren ze blij dat er naar geluisterd werd. Er werd expres niet gevraagd naar horrorverhalen en naar politieke meningen. Maar wel naar nachtmerries, overdreven angst van harde geluiden, hoofdpijn, concentratiestoornis, oncontroleerbaar gedrag, drank.

In het begin is het 't ergste. Het hele proces van vluchten en beslissingen nemen midden in gevaar en chaos is behoorlijk traumatisch. Langdurige pijn is bijvoorbeeld het achterlaten van je doodzieke moeder omdat je kiest voor een veilige plek om te bevallen van je kindje. Je huis (kapot geschoten of niet) achterlaten en ook je job. Geen perspectief, niet weten waar je naar toe moet. Geen water, geen stroom. Of (bij mannen) de schaamte dat je angstig bent en niet in het leger wilt. Niet kunnen huilen terwijl iedereen huilt, omdat je de sterkste moet zijn.

De opvangcentra zijn daar niet echt op ingericht, dat wil het onderzoek aantonen. Vluchtelingen snakken ernaar om zelf weer controle over hun leven te krijgen zodra in de basisbehoefte is voorzien. De bureaucratie en lange wachttijden bij de overheidsdiensten dragen bij aan de wanhoop in je hoofd. Ja, want je moet kiezen tussen twee opties: of je krijgt vluchtelingenstatus of je vraagt een Russisch paspoort aan - maar Ukraine accepteert geen dubbele paspoorten. Gooi je dan je toe-

komt weg als je ooit terug wilt? Worden je kinderen als Rus geboren? Ook het verkrijgen van overige noodzakelijke documenten gaat moeizaam. Ik kan niet nalaten te denken: klinkt allemaal bekend, zo gaat het hier ook.

Het huisvesten van vreemdelingen hoort volgens een oude traditie bij de 7 werken der barmhartigheid. Zo te zien op het

schilderij is dat een plechtige en tegelijk ingewikkelde daad: er is van alles te regelen, maar de pijn van de mensen zelf kun je niet zien. Die is verborgen; we weten nu dat traumaverwerking niet kan wachten tot de oorlog over is. De nieuwe barmhartigheid is luisteren. Overal. Het is helend en hard nodig.

13 juli Recht of Vrede

We kregen college vandaag van Ulrike Auga, een professor uit Berlijn in gender studies en transitional justice. Ze is opgegroeid in Sovjet communistisch Oost Duitsland. Haar ouders waren toen bekend als dissidenten en daarom mocht ze zich niet laten inschrijven op de universiteit, behalve op de theologische hogeschool.

Het werd een opstap voor daarna verder. Transitional justice gaat over een pakket van maatregelen die zorgen voor een “transitie” na de naoorlogse chaos in de samenleving. Bijvoorbeeld: berechting van de daders van oorlogsmisdrijven; opbouwen van een nieuw rechtssysteem, handhaving van een staakt het vuren; enz. Een hele lijst. De opvattingen over de beste aanpak zijn in de loop van de jaren door ervaring veranderd, en iedere oorlog is ook weer anders en de afwikkeling stelt iedere keer andere eisen.

Met een paar mensen in de zaal heb ik gesprekjes gehad tijdens het ontbijt en in de pauzes. Een docente filosofie uit Kazachstan, een vrolijke dame uit Noord Rusland aan de grens met Finland, een vakbondslidster uit Sint Petersburg. Een groep van vijf dames uit Oekraïne wilde gisteren met mij op de foto na mijn toespraak. Stilzitten in de collegezaal en wachten op de vertaling gaat mij wat langzaam, totdat ie-

mand aan de docent een vraag stelt: “Vindt u dat je de leiders in een oorlog amnestie kunt verlenen als dat hun eis is om aan de onderhandelingstafel mee te doen?” Amnestie betekent dat ze niet berecht worden. De docent geeft de vraag terug: wat vinden jullie? Het blijft stil.

In de koffiepauze praten we erover. Het voorbeeld is Joseph Kony uit Oeganda met zijn Leger van de Heer, die jonge kinderen ontvoerde om als soldaat en seks-slaaf opgeleid te worden in zijn kruistocht voor zelfbeschikking van het Acholi volk. Hij moest verschijnen voor het Internationaal Strafhof, maar organisaties in Uganda stelden voor dat de president hem amnestie

zou verlenen zodat hij zich over zou kunnen geven om berecht te worden in eigen land. Waarom vroegen ze dat? Omdat hij zich iedere keer kon verschuilen in Sudan, waardoor hij ongrijpbaar was maar wel nabij genoeg om zijn snode praktijken voort te zetten. Sasha, die in de regio Lugansk woont, vertelt dat het voor gemeentes in dat gebied een concreet probleem is: ineens zijn ze Russisch, is de burgemeester dan een collaborateur als hij aanblijft? Kan hij weigeren? En z'n ambtenaren dan? Moet iedereen vervangen worden? Als dat niet kan, betekent dat dan dat ze heulen met de vijand? Wat moet de bevolking daarvan vinden? Oorlogsmisdaden moeten sowieso gedocumenteerd worden en berecht. Maar geldt dat ook voor medewerking van ambtenaren die niemand gedood hebben of verkracht?

's Middags krijgen we een andere vraag voorgeschoteld door de docent zelf. "Som-

mige wetenschappers", zegt ze, zijn van mening dat berechting eerst moet, voordat je aan vredesopbouw kunt beginnen. Anderen beweren het tegendeel: eerst vrede, dan berechting. Wat vinden jullie?" We gaan uiteen in kleine groepen. In mijn groep kwamen we er niet uit. Want hoe kun je recht spreken als er nog geen vrede is? En hoe kun je de vrede beschermen/handhaven als er geen rechtsspraak is en de daders nog vrij rondlopen? En wat bedoelen we met vrede? De vertaalster naast me kan het gesprek niet bijhouden. Argumenten knetteren in het rond en mensen beginnen door elkaar te praten. Ik gebaar dat vertalen even niet hoeft. Als het na een tijdje stil wordt vraag ik: "moeten we niet eerst zorgen voor een staakt het vuren? En hoe moet dat dan?" Tjsa, opeens wordt de sfeer in het groepje wat lacherig, blijkbaar weten ze zich geen raad met de vraag, willen het er niet serieus over hebben. Het kan gewoon niet.

14 juli

De oorlog stoppen

Vandaag wil ik ingaan op enkele dringende reacties van lezers over een gevoelige kwestie, namelijk de vraag of je wel mag pleiten voor het stoppen met de oorlog.

Ik citeer de gedachtes daarover van een collega internationale consultant: “Van de escalatie aan wapengebruik word ik aan de ene kant heel droevig en mijn gevoel zegt: stop that horrifying war asap. Aan de andere kant, hoor ik mijn Oekraïense collega's sinds de eerste dagen van de oorlog zeggen: we hebben die wapens nodig om Rusland te verslaan. Al ken ik de regio goed, wie ben ik dan om een morele, pacifistische oproep te doen om de oorlog nu te stoppen? 'For the sake of justice, Ukrainians should restore their national boundaries as they were before 2014', denk ik dan, de Krim (waar ik veel heb gewerkt) inbegrepen. En dat kan kennelijk alleen via de wapens. Of zijn er alternatieven?

“Natuurlijk willen we de oorlog zo spoedig mogelijk stoppen”, zegt Bertha overtuigd, in naam van alle aanwezigen. “Maar we moeten wel eerst goed uitleggen wat we daarmee bedoelen”.

Een wijs woord, want veel van wat ik lees gaat er vooralsnog vanuit dat de soevereiniteit van een natie-staat gerespecteerd dient te worden, zoals ook het Chinese 12-puntenplan duidelijk aangeeft. Dat is in ons aller belang. De weg daar naartoe zou zijn om Poetin te straffen, de Russen te straffen, Rusland uit te putten, de grenzen te bevechten met externe hulp en uiteindelijk zo te winnen. Logisch. Maar: gaat het ook lukken? En stel dat het wel lukt vóór

het einde van het jaar, dan is dat misschien een soort oplossing en gaan we rustig slapen, maar het conflict zelf is niet onderzocht en behandeld en dus kan het bombarderen iedere keer weer opnieuw beginnen. Stel dat het niet lukt, dan zal het wapengekletter nog vele jaren gaan duren, en in die jaren zal het conflict zelf verergeren door de vreselijke dingen die nu eenmaal in de wetteloosheid van een oorlog gedaan worden, aan beide kanten.

Alternatieven? Die zijn in de praktijk nog niet zichtbaar, maar we kunnen er naar zoeken. Valentina, de vakbondsvrouw, schetst de uitputtingsslag: “degenen die de prijs betalen zijn wij, de leraren, de verplegers, de bouwvakkers. Langzaam haalt de inflatie ons in en wordt ons loon lager, tot dat we echt in armoede vervallen en geen gebruik meer kunnen maken van sociale voorzieningen – waar dan geen geld meer voor is. We voelen dat nu al.” De-escalatie? De Bulgaarse professor fronst zijn wenkbrauwen: “we waren in ons land heel positief over Rusland en onze vriendschap met Rusland, maar nu worden we in de steek gelaten en slaat de stemming om.” Een ambtenaar uit Servië: “bij ons zijn ze dol op de Russen, Russen zijn onze idolen en de vrouwen zwijmelen bij de spierballen van Russen, want Serviërs zijn nogal slappe hap, ha-ha!” Armenië zit klem in deze oorlog: “We kregen gas uit Azerbaidjan, maar

die sturen dat nu naar Rusland, zodat wij weer gas uit Rusland moeten halen. De gasprijs rijst de pan uit. In Nagorno-Karabach zijn Russische Vredestroepen gestationeerd, die komen via Jerevan binnen, hoe gek wil je het hebben”. Twee deelnemers uit de provincie Luhanks/Donbas: “we zijn soms Oekraïners en soms Russen, het loopt bij ons allemaal door elkaar. Wij willen persé meedenken met wat vrede voor ons betekent op provinciaal en gemeentelijk niveau”.

Er is één persoon die durft te zeggen wat we allemaal weleens denken: wat als Poetin nu eens doodging? Ze geeft er meteen haar mening bij: “vergis je niet, hij staat echt niet op zichzelf. Als hij er niet meer is kan de kring om hem heen nog weleens erger zijn”. Onze docent bevestigt het: “Er is in Rusland sprake van een onzalige ideologie van een glansrijk imperium (een

heilstaat) waar kerk en staat (met het leger uiteraard) samen de dienst uitmaken zoals vroeger. Daarbinnen zouden mensen dan onder stevige en eenduidige leiding veiliger en gelukkiger zijn.” “Onzin”, vindt een ander, “het zijn gewoon zakkenvullers die hun hachje willen redden nu Poetin zijn hand overspeeld heeft”.

Zelf kom ik niet verder dan dat mensen veiligheid nodig hebben, het is een basisbehoefte. Politie, wapens en militaire strategieën zijn er niet voor niks, maar op zichzelf niet voldoende. Ze zijn niet effectief als de menselijke aspecten van veiligheid verwaarloosd worden.

De glorieuze overwinning is een illusie, daarom blijven we (toch) zoeken naar de geitenpaadjes van vredesalternatieven.

(Leestip: Margreet Hogeterp, Van onvrede naar inclusieve veiligheid, in: Vredesspiraal sept 23, www.kerkenvrede.nl.)

16 juli

De dialoogbegeleidster uit Lugansk

Sofia valt meteen op door haar stralende persoonlijkheid. Een jonge, slanke vrouw, modieus gekleed, levendig, kijkt je recht aan, vrolijk meestal. Ze heeft 4 andere mensen uit haar netwerk gemobiliseerd om ook mee te doen aan de Zomerschool.

Na mijn lezing willen ze samen met mij op de foto. Op een gegeven moment vragen ze alle vijf tijdens een les verlet, want ze moeten nodig zoomen met overige leden van hun netwerk. Ik had gevraagd om een interview, maar ze was bezet. Later komt ze naar me toe: “nu kan het even!”.

Vanwege het Engels legt ze meteen al een telefoon klaar om moeilijke termen te vertalen. Ze vertelt over de situatie in 2014, “veel mensen in de Dombas wilden Russisch spreken. Ze hadden meer vertrou-

wen in het federale systeem van Rusland dan in Oekraïens bestuur, want die hadden tegengewerkt. In 2018 kwamen er soldaten van beide kanten de regio in, het was rommelig. We waren niet in paniek, want we zijn al eeuwen lang gewend aan dit gedoe.”

Het gesprek wordt te ingewikkeld, dus ik stel voor: “vertel eerst iets over jezelf, dan kan ik het plaatsen.” Ja, graag! Om te beginnen: “I hate war, any war! I hate it.”

Haar familie is van joods-, Oekraïens- en Russische afkomst. Ze hadden een goed draaiend restaurant in Lugansk dat in 2014 gebombardeerd is. Het dak lekte en het restaurantgedeelte was afgebrand. Sofia zelf werkte in het buitenland. Maar haar vader woonde in het woongedeelte van het restaurant en weigert koppig om te verhuizen of te vertrekken. Dus toen haar moeder stierf is ze teruggegaan naar Lugansk en is langzaam begonnen met restauratie. “Ik ben groot geworden als vrijwilliger in de Joodse gemeenschap, dus ik had ervaring met dingen organiseren en anderen helpen als groep”.

Maar in 2018 was het moeilijk voor haar, ze moest bij haar vader blijven en had geen werk. Ze heeft toen een studie gevolgd bij Aberystwyth University’s Dialogue Centre en veel gehad aan de lessen van Goran Lojanchich. Vervolgens is ze een eigen dialoogcentrum opgestart met een vriendin uit Donjesk, die theatermaker is. Ze organiseren gesprekken tussen mensen die aan beide kanten van de grens leven. En ze organiseerden daarnaast dansavonden en theateravonden.

“Vanaf 2020 waren de dialoogsessies vooral cross border in Rusland en Oekraïne, maar na de inval van Rusland in 2022 is dat gestopt (hopelijk tijdelijk). We zijn dialogen gaan organiseren met mensen uit

meisje voor kapotgeschoten huis in Lugansk, foto VO Svobodas

ons netwerk die in Duitsland en Turkije wonen. Het was moeilijk in het begin, want Oekraïners spraken als slachtoffers en de Russen zagen zichzelf ook als slachtoffer. Gaandeweg ontdekken we dat het moeilijk is, maar wel mogelijk: we zijn er allemaal bij gebaat dat de oorlog stopt in Lubansk en de Dombas. We zien elkaar niet als vijand, maar hebben de angstcultuur blootgelegd waarin etnische en taalverschillen niet geaccepteerd worden en ervaren worden als bedreiging van de veiligheid. Dat nekt ons, de angst! Samen proberen we nu elkaar te inspireren door te praten over hoe we daar mee om kunnen gaan.

Dat is fascinerend, en het netwerk breidt zich voortdurend uit.” Sofia heeft drie dialoogbegeleiders opgeleid, want er was veel werk en het is geen gemakkelijke klus om dialogen goed te begeleiden. Ze hebben zich aangesloten bij het Dialogue Platform OWEN in Duitsland. De meeste dialogen doen ze nu online.

Sofia’s advies aan de groep is: ga vooral door met wat je aan het doen bent en laat je niet bang maken. Het belangrijkste is dat je elkaar vasthoudt en probeert te begrijpen, want dan kun je elkaar ook helpen als het moeilijk wordt. En het wordt moeilijk, dat weten we allang.

15 juli Nederland: ode aan de helden journalisten

Hoe mooi is dit? De redacties van Trouw, de Volkskrant en Het Parool stonden afgelopen week samen met de Russische collega's van vrije media TV Rain en The Moscow Times op de trappen van het hoofdkantoor van DPG Media. Ze hadden allemaal een foto in de hand van de Amerikaanse journalist Evan Gershkovich, die al meer dan honderd dagen in Russische gevangenschap zit. Hiermee wilden ze hun steun betuigen aan deze collega van The Wall Street Journal, die officieel beschuldigd wordt van spionage.

Omdat Evan Gershkovich een Amerikaan is, is aandacht verzekerd. Er kan zelfs gereclame worden dat deze actie vooral bedoeld is om druk uit te oefenen op de Amerikaanse regering om hun landgenoot vrij te krijgen. Er zijn signalen dat Gershkovich onderdeel kan worden van een uitruil van gevangenen tussen Amerika en Rusland. De arrestatie van Gershkovich staat niet op zichzelf. Op dit moment zitten zeker 23 journalisten in gevangenschap in Rusland. Zo zit de Russische onderzoeks-

journalist Ivan Safronov zelfs al vier jaar in een kale Russische cel. In Rusland zijn vrijwel alle onafhankelijke media verboden, geblokkeerd of tot buitenlandse agenten verklaard.

De lijst kan uitgebreid worden met dissidenten en voorvechters van het vrije woord en democratie die al jaren in kommerkelijke omstandigheden verkeren in Russische gevangenschap, zoals Aleksej Navalny, of zijn vermoord, zoals Boris Nemtsov.

Ode aan de journalistiek. En achter hen, de informele netwerken die hen steunen, voe-

den en helpen. Ook zij, die in de schaduw blijven, lopen gevaar.

foto in de Volkskrant

17 juli Vrede begrijpen

(Dit stukje is geschreven door Jelke Scholte, een jonge studente Conflictstudies die met me meereisde)

Mijn vierde dag in Albanië stond in het teken van een speech van de Albanese minister van Cultuur en Buitenlandse Zaken, gesprekken over vrouwen, vrede en veiligheid en uitgebreide discussies over de Russische media.

Voordat ik naar Albanië kwam, had ik met medestudenten gesproken over het conflict. Hoewel ik eerder Oekraïense vluchtelingen van mijn leeftijd heb ontmoet, spraken we toen samen voornamelijk over media, cultuur en culturele verschillen. Nu praten we over de impact van de Russische inval in Oekraïne voor iedereen in de regio, over de verschrikkelijke gevolgen, over schaamte en verdriet. Het is voor iedereen vanzelf-

sprekend dat dit moet stoppen en dat vrede moet worden bereikt, maar de definitie van vrede blijkt voor iedereen anders te zijn: wat betekent vrede eigenlijk? Voor de vrouw naast mij in het groepsgesprek betekent vrede veiligheid, zodat haar broer, die priester is, niet langer zijn geloof in de kelder van zijn huis hoeft te belijden, maar weer naar de kerk kan gaan. Voor haar buurvrouw betekent vrede vrijheid, zodat zij

niet elke dag in angst hoeft te leven dat de uitspraken van haar 16-jarige dochter als politiek wangedrag tegenover de Russische regering worden gezien. De Russische tolk vertelt mij dat vrede voor haar betekent dat de overheid transparant en niet corrupt is. Een vrouw aan een andere tafel is het daarmee eens: zonder "vrije stroom van informatie" is vrede onmogelijk. Voor sommigen is vrede een mooi idee, maar het biedt slechts een magere troost voor alles wat ze al in deze oorlog hebben verloren.

Mijn definitie van vrede verandert voortdurend, maar het is duidelijk dat vrede niet eenvoudigweg neerkomt op het neerleggen van wapens. Johan Gal-

tung maakt onderscheid tussen twee vormen van vrede: negatieve en positieve vrede. Negatieve vrede verwijst naar de afwezigheid van oorlog, terwijl positieve vrede verwijst naar een samenleving die actief structureel geweld tegengaat en streeft naar het creëren van een vredescultuur. Dit omvat een cultuur zonder corrupte overheid of bevooroordeelde media, maar met vrijheid en veiligheid. Hoewel het misschien een idealistisch concept lijkt, is het belangrijk om te beseffen dat vrede meer is dan alleen de afwezigheid van geweld, en dat vrede voor iedereen anders is. Om over vrede te kunnen praten, moeten we begrijpen hoe de ervaringen van anderen het idee van vrede invullen.

Een medewerker van de belangrijkste Russische staatszender, Marina Ovsjannikova, protesteerde live in de uitzending tegen de oorlog in Oekraïne.

In de tien seconden durende video is te zien hoe de vrouw ineens achter de rug van de tv-presentator opduikt met een stuk papier in haar handen. Op het bord staat: 'Stop de oorlog! Geloof niet in propaganda! Ze liegen tegen je!'

Marina vertelt dat haar moeder Russisch en haar vader Oekraïens is. Marina Ovsjannikova heeft bij verstek een gevangenisstraf van ruim acht jaar opgelegd gekregen voor het verspreiden van nepnieuws over Russische strijdkrachten. Ze is gevlucht en Marina Ovsjannikova werkt sinds kort voor de Duitse krant Die Welt.

21 juli

De strijdbare vrouw en haar tiener

Regina woont in Kiyv, zij is voorzitter van de Oekraïense WILPF (Women's International League on Peace and Freedom) en vertegenwoordigt de Oekraïense visie op de oorlog onverbloemd: "We kunnen met hem geen enkele deal sluiten, want we kunnen hem niet vertrouwen, hij houdt zich niet aan z'n woord en zal zomaar weer binnenvallen als het hem uitkomt."

In deze tekst is "hem" een soort Voldemort van Harry Potter, we willen allebei niet eens zijn naam in onze mond nemen. Ze gaat verder: "We zijn gewoon niet veilig zolang hij niet verslagen is. We zijn natuurlijk blij met iedere steun die we kunnen krijgen, maar verdorie, het gaat te langzaam. Er zijn stapels beloftes en mooie foto's van handjes schudden, maar de uitvoering gaat mondjesmaat, komt te laat, is onvolledig. Je moet beseffen dat we samen voor democratie vechten, jullie met geld en sancties, maar wij met ons lichaam."

Mijn vraag is welke positie de WILPF inneemt in deze situatie. "Ze werken vooral samen met de VN: ze sturen informatie en zoeken samen fondsen. Ze leggen de focus op wederopbouw. Maar als we over vrede praten krijgen we steevast ruzie. Gister had ik een WILPF vergadering online, daarom was ik er niet. De WILPF zit nog vol in het koude-oorlog denken, ze zijn pacifistisch en willen niet aanvallen. Maar met rechtlijnig denken komen we er niet, het is alsof je uit moet leggen dat de aarde rond is en geen pannenkoek."

Wat is jouw plan, Regina? "Ja, het gaat erom dat we dingen doen. Op dit moment is het belangrijk om uit te zoeken wie al

die bommen en raketten financieren die wij op ons hoofd krijgen, follow the money. En dan de huichelarij bloot te leggen van mooi gepraat over waarden. Ook de VN hebben veel mooie regels en afspraken, maar ze werken met double standards. Maatschappelijke groeperingen hebben nu de plicht om mee te denken en met concrete alternatieven te komen en ook om garanties en echte bescherming te vragen in deze situatie die waanzinnig onveilig is voor de hele wereld."

Ik vraag naar de priester, haar neef, die in de schuilkelders een kerk heeft, maar dus geen steun krijgt van de officiële kerk, waar haar broer in het bestuur zit. In Lugansk bidt die kerk voor de Russische soldaten en zegent ze. Dat geeft spanningen in de familie. Regina houdt maar liever afstand. Ze vertelt ook over haar leven, het verhaal komt er in brokken uit. "Eigenlijk weet ik niet of ik wel een leven heb. Ik ben soms in Kiyv, soms in Warshaw, waar ik een huis voor vluchtelingen heb, soms in Lugansk. De trein daar naartoe zit nu vol met soldaten, die naar het front gaan. Ze worden door jongetjes uitgescholden. In de Dombas hebben de Russen al tien jaar lang de bevolking bewerkt en Russisch sprekende mensen voorgetrokken totdat het separa-

tisten werden; er is wantrouwen gezaaid, dat krijg je niet zomaar weg.

Mijn zoon van 21 woont in de Verenigde Staten en is zelfstandig en gelukkig veilig daar, maar hij is nog zo jong.

Mijn ex-man woont in ook in de VS, hij geeft wiskundeles. M'n dochter van 13 zit op een Poolse school in Krakov en woont bij familie. Ze is opstandig en verwijt me dat ik nooit thuis ben. Ze heeft haar vader geschreven dat ze wiskunde wil studeren (wat niet zo is), en hij heeft haar beloofd

dat ze daar mag wonen. Nou ja, misschien is het maar beter zo, hij zal goed voor haar zorgen. Ik overweeg zelf in Canada te gaan wonen. Van daaruit kan ik ook goed werk doen voor Oekraïne, lobbyen op hoog niveau. Maar ik weet het niet..."

We kunnen merken dat het haar hevige aangrijpt, maar ze houdt zich stoer. Wat kun je meer doen dan elkaar omhelzen? Ik probeer: "je dochter is lastig, maar dat is vast omdat ze een sterk karakter heeft net als jij. Ze gaat het redden!"

De Pussy Riot groep

22 juli Afscheid

Otto is de jonge man uit Belarus die naast me staat op het afscheidsfeest van de Zomerschool, met een glas wijn in z'n hand. Hij kijkt me starend aan, het glas wijn trilt een beetje. Hij weet dat ik met hem wil praten, hij heeft me al dagen lang ontweken, het is moeilijk voor hem.

Ik probeer hem met ditjes en datjes op z'n gemak te stellen. Hij praat, ik zie z'n adamsappel woest bewegen tussen stijve schouders voordat er geluid uit z'n mond komt. Het eerste wat hij zegt is dat hij zo weg moet, het vliegtuig halen, naar Warschau. Welnu, het ijs is gebroken, met horten en stoten komt het verhaal.

Otto werkte als vrijwilliger bij een humanitaire organisatie in Belarus, hij maakte een tijdschrift. Opgepakt in 2021, 2 jaar in de gevangenis. Daarna heeft hij zich koest gehouden. En nu, na de invasie van Rusland in Oekraïne, werden twee voormalige collega's van hem opgepakt en veroordeeld tot 23 en 16 jaar cel. Otto kruist hard zijn armen voor de borst om aan te geven hoe vast ze zitten. "Ik wilde niet, ik kon het niet, ik moest ze in de steek laten, ik moest vluchten!"

Hij lacht grimmig: "Ik was ze te slim af, ze gaan ervan uit dat je via Finland vlucht, daar staan ze op je te wachten. Maar ik was slim, ik heb uitgevonden dat ik beter kalm naar Rusland kon reizen, en van daaruit een ingewikkelde route langs Oekraïne en Polen kon nemen. Het was moeilijk, gevaarlijk en het duurde lang, maar het is gelukt: gered!" Weer kruist hij zijn handen voor de borst, drukt ze heftig samen: "ik moest wel, ik kon echt niet naar de gevangenis." Hij herbeleeft de pijn, ik zie het.

Zacht raak ik hem even aan. Om ons heen het feestje. Maar dan wil hij echt weg. Ik

vraag: "ben je veilig daar, in de opvang in Warschau?" Ja, hij is daar veilig. Daar gaat hij dan, dag Otto, bedankt voor je gevecht tegen de angst.

Kind speelt met speelgoedtank in Kurakhove, Donetsk. Foto Pryshutova Viktoria

DEEL TWEE: ACTIE

Kom in beweging

Ook in Nederland kunnen we actie voeren en ook als vredesvrouwen kunnen we ons steentje bijdragen. Het lijkt moeilijk voor ons om op hoog niveau grote ontwikkelingen te beïnvloeden, vooral nu de oorlog tussen Rusland en Oekraïne niet de enige oorlog is die ons schokt. Soms weet je niet waar je moet beginnen en wat je vol kunt houden. Toch gaan we iets doen, we blijven niet aan de zijlijn staan, we helpen elkaar. Iedere stap is er één, iedere stap in de goede richting draagt bij aan het doel. We geven hieronder een paar praktische suggesties, met daarbij de adressen van bondgenoten waar u bij aan kunt sluiten:

1. Je kunt meedoen met de vlaggenwacht bij de Russische ambassade in den Haag. www.vlaggenwachtdenhaag.nl
2. Je kunt deze brochure gebruiken als inspiratie om Russische en Oekraïense mensen die in Nederland bij ons in de buurt wonen op te zoeken en persoonlijk of in kleine groepen met hen te praten over hun situatie en die van hun familie; en te overleggen over hoe je (als vrouwen) samen verdere escalatie van geweld kunt tegengaan. Je kunt de brochure digitaal in het Engels downloaden door de QR code op blz 3 te scannen. Je bondgenoten zijn de ambassades van PAX [www.paxvoorvrede.nl], burgemeesters voor Vrede [www.mayorsforpeace.org/en] en plaatselijke dialoog-initiatieven.
3. De Oekraïense en Russische deelnemers aan de zomerschool hebben gevraagd of je meedoet met de petitie van vrouwen aan de Ministers van Buitenlandse Zaken van je land, om in de Veiligheidsraad te pleiten voor het stoppen van bombardementen van Rusland op Oekraïens grondgebied. Je bondgenoten zijn Initiatives for Change [www.iofc.nl/nl/women-connect] en The Hague Peace Project. [www.thehaguepeace.org/site/16-november-verkiezingsdebat-hoe-komt-er-vrede-in-oekraïne] de tekst voor de petitie staat op bladzijde 23 van deze brochure. Je kunt de tekst downloaden door de QR code te scannen. Die kun je dan uitprinten en per mail verspreiden en zelf of als groep verzenden naar Buitenlandse Zaken en politieke partijen. Op 10 december 2023 starten we een digitale campagne met deze petitie.
4. De petitie zal effectiever zijn als er ook in de Tweede Kamer moties ingediend worden voor het stoppen van Russische Bombardementen op Oekraïens grondgebied. Blijf je verzetten tegen verlenging en uitbreiding van deze oorlog door levering van aanvalswapens en hameren op de noodzaak van onderhandeling en de-escalatie. Stuur de petitie naar je politieke partij, zet 'm op je website, deel 'm met je vrienden, bid ervoor in je kerk, praat erover in je verenigingen, overal.

5. Je kunt ook aansluiten aan bij de internationale actie van International Women's League for Peace and Freedom, zoals hieronder uitgelegd. Bondgenoten zijn het Platform Vrouwen en Duurzame Vrede [www.vrouwenenduurzamevrede.nl] en Women=Men: [www.wo-men.nl/en/what-we-do/national-action-plan-1325]

6. Tenslotte: vergeet niet ons en elkaar te informeren over wat je doet. Mail naar joke.oranje@thehaguepeace.org. Daar kun je ook meerdere exemplaren van deze brochure bestellen. Wacht niet op anderen, maar begin vast. Door ons te mailen hebben we je adres en kunnen we je op de hoogte houden van wat anderen doen.

Misschien zijn we dan wel in staat om de Zomerschool voor volgend jaar uit te nodigen in den Haag en zo aan een netwerk te bouwen dat Russische vrouwen ondersteunt in hun activiteiten voor vredesopbouw en het stoppen van geweld.

Oproep van Women's International League for Peace and Freedom

Sinds 24 februari 2022, de datum van de illegale invasie van Oekraïne door Rusland, is er op de vergaderingen van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties niets meer gehoord over de voortgang van Resolutie 1325 over vrouwen vrede en veiligheid. Die resolutie is na een brede lobby van de internationale vrouwenbeweging in oktober 2000 unaniem aangenomen door de Veiligheidsraad.

Het gaat over bescherming van vrouwen en gezinnen in gewapende conflicten, over de rol van vrouwen bij het voorkomen van oorlog, bij vredesbesprekingen en reconstructie van de samenleving na de oorlog.

Maar blijkbaar wordt de resolutie niet meer serieus genomen. De Veiligheidsraad is zelf slachtoffer geworden van een verlamd, verouderd en krakend systeem dat vrede zou moeten creëren en in stand houden, maar die macht verloor aan de vijf permanente leden van de VN-Veiligheidsraad, die allemaal beschikken over kernwapens, en betrokken zijn bij vrijwel elk gewapend conflict in de wereld. De vraag komt op of we als vrouwen deze raad nog

wel kunnen vertrouwen voor het garanderen van onze veiligheid.

Maar we willen niet opgeven. De resolutie is afgesproken, het is een internationale wet, daar hebben we ons voor ingezet. Daarom willen we de Resolutie over Vrouwen, Vrede en Veiligheid nieuw leven inblazen, en de Veiligheidsraad daarmee confronteren. De resolutie geeft duidelijk aan wat nodig is tijdens gewapende conflicten: gewapende acties moeten rekening houden met bescherming van vrouwen tegen seksueel geweld en met hun verantwoordelijkheid voor het veilig grootbrengen van kinderen en voor de mogelijkheid om hun werk te kunnen doen in de zorg, in het onderwijs en in de toepassing van gemeentelijk beleid. En vanuit die rol en deskundigheid dienen ze mee te beslissen over de-escalatie, vredesonderhandelingen en wederopbouw.

Het klinkt logisch, maar wat we zien bij gewapende conflicten is een heel andere werkelijkheid. De wapens, die misschien gedacht waren ons te zullen beschermen,

vernietigen ons en traumatiseren de mensen waar we voor willen zorgen. We noemen het dictatuur, we noemen het militarisme, we noemen het terrorisme, we noemen het patriërchaat.

Laten we tot bezinning komen. Niemand heeft er belang bij om op de huidige weg door te gaan. We zijn het aan ons aller welzijn en aan de planeet zelf verplicht om ons op de wet te beroepen en recht op bescherming te claimen. Bommen op ons uitstrooien is schadelijk en dient geen enkel doel waar vrouwen in Oekraïne en vrouwen in Rusland iets aan hebben. Stoppen daarmee!

Dus laten we een sterke beweging vormen van mensen die elkaar steunen en samen initiatieven nemen. Ik stel voor:

1. Als je in je land al samenwerkt met de regering in een Nationaal Actieplan 1325, overleg dan hoe je Russische en Oekraïense vrouwen kunt steunen om vrede stichten vanuit hun eigen verantwoordelijkheid in de samenleving.
2. Als je nog geen Nationaal Actieplan 1325 hebt, bevrraag dan je regering voortdurend in hoeverre ze de beloftes van resolutie 1325 nakomen bij beslissingen die ze nemen over deze oorlog. Analyseer het defensiebudget, eis verhoging van de uitgaven voor vredeswerk in conflictgebieden onder leiding van vrouwengroepen, maak plannen voor het organiseren van deskundig advies van bestuurskundigen voor wederopbouw in de Dombas regio.
3. Dring aan op arbitrage. Verlang van je regering dat ze zich steviger inzet voor het beëindigen van de oorlog vanuit een positie van positieve en betrokken neutraliteit, gericht op de-escalatie, arbitrage en vredesoverleg.

*Madeleine Rees, internationaal
secretaris van WILPF*

STOP RUSSISCHE BOMBARDEMENTEN OP OEKRAÏENS GRONDGEBIED!

Platform Vrouwen en Duurzame Vrede

Aan onze vertegenwoordiging bij de Veiligheidsraad
Ministerie van Buitenlandse Zaken, Rijnstraat 8, 2515 XP Den Haag

Geachte Mevrouw Bruins Slot,

Wij vrouwenbewegingen, vredesorganisaties, mensenrechtenorganisaties en betrokken burgersvragen u namens ons het volgende voor te leggen aan de VN Veiligheidsraad:

Stop Russische bombardementen op Oekraïens grondgebied!

We laten onze stem horen voor de-escalatie van de oorlog.

Op 24 februari 2022 startte Rusland een eindeloze reeks bombardementen op Oekraïens grondgebied. Deze grove schending van het internationaal recht op soevereiniteit gaat tot op heden door en zet daarmee de poort wijd open voor andere groeperingen om tot wetteloosheid en grof geweld te vervallen. We roepen daarom de Veiligheidsraad op om Rusland een halt toe te roepen met het bombarderen en vernietigen van de leefomgeving van onschuldige mensen.

We roepen om actie voor onze kinderen en jongeren. We willen dat kinderen spelend opgroeien in deze wereld, beschermd door de veiligheid van ons internationaal rechtssysteem. We roepen dit als vrouwen, omdat we van de VN Veiligheidsraad in resolutie 1325 de garantie gekregen hebben dat wij en de kwetsbare mensen die aan onze zorg zijn toevertrouwd extra beschermd zullen worden in gewapende conflicten. Bovendien belooft resolutie 1325 dat vrouwen deelnemen aan vredesoverleg vanuit dit perspectief.

We erkennen de ernst van het conflict tussen Rusland en Oekraïne, maar beseffen ook dat bombarderen weinig bijdraagt aan de oplossing daarvan. De angst voor bombardementen versterkt juist de haat, zorgt voor levenslange trauma's, jaagt de productie van dodelijke wapens aan en ondergraaft de waardigheid van alle regeringen. We herinneren u aan alle andere middelen die ontwikkeld zijn om conflicten aan te pakken, zoals bemiddeling, arbitrage, overleg, waarheidsvinding en samenwerking in deals rond gemeenschappelijke belangen.

We roepen u op: kies voor het leven! **LUISTER! BOMBARDEREN IS TERRORISME, HET MOET STOPPEN!**

Ondertekend door:

Datum, Naam, Plaats, Organisatie

Het Permanente Hof voor Arbitrage

Het Permanente Hof van Arbitrage (PCA) is een internationale organisatie die een raamwerk biedt voor het oplossen van geschillen tussen landen door middel van arbitrage.

De PCA werd in 1899 opgericht, na de eerste Haagse Vredesconferentie. De oprichting ervan werd gestimuleerd door de wens om een permanent mechanisme op te zetten voor de vreedzame beslechting van geschillen tussen naties. Rusland speelde, samen met vele andere landen, een cruciale rol bij de totstandkoming van de PCA en werd een van de stichtende leden ervan.

In de beginjaren behandelde de PCA verschillende belangrijke zaken waarbij Rusland betrokken was. Een opmerkelijk geval was de "Bering Sea Fur-Seals"-arbitrage, die plaatsvond tussen 1893 en 1897. De Verenigde Staten en Groot-Brittannië brachten dit geschil voor aan de PCA om de omvang van de jurisdictie over de jacht op pelsrobben in de Beringzee te bepalen. Het tribunaal oordeelde in het voordeel van de Verenigde Staten en legde beperkingen op aan de Britse zeehondenjacht, wat ook de Russische belangen schaadde. In recentere tijden is de PCA een rol blijven spelen in zaken waarbij Rusland betrokken was.

Zo heeft Oekraïne in 2014, na de annexatie van de Krim door Rusland, een arbitragezaak tegen Rusland aangespannen op grond van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee (UNCLOS). De PCA fungeerde als forum voor deze arbitrage, met een uitspraak van het

tribunaal over verschillende juridische kwesties die verband hielden met maritieme grenzen en milieuproblemen in de Zwarte Zee en de Zee van Azov.

Het is belangrijk op te merken dat de PCA onafhankelijk van de belangen van een specifiek land opereert en fungeert als een neutraal forum voor arbitrage. "Het feit dat Rusland betrokken is geweest bij verschillende andere belangrijke zaken binnen de PCA weerspiegelt de actieve deelname van het land aan het internationale systeem voor het vreedzaam oplossen van geschillen."

PART THREE: HOW TO END THE WAR?

This part is in English, to facilitate the reading for Russian and Ukraine readers.

On July 14, the Summer school participants spoke about how the war situation is affecting them, and what they propose to work for peace. Here follows the report of that session.

How are we affected by the war situation

We discovered that there are similarities in Ukraine and in Russia. Some other countries represented are not directly affected yet by the war situation, but they feel the threat in their countries too.

We witness militarization and military actions. The war is romanticized. There is a lot of migration to escape the war and many refugees coming to our country (Russia). The obligatory mobilization of young people to go to war is painful. Activists for Human Rights experience many difficulties in Russia.

We have problems in communicating with family and friends about all this, we have family conflicts in understanding the situation: deep gaps appear. Bonds with friends are also affected. We have tried to act as brokers, but it is very difficult, we don't feel safe and understood by our closest circles.

In universities, schools and community work, we have instruction to teach official versions of history and morals. For that reason it is barely possible to keep good standards in our work.

We help refugees. This means we have to deal with traumatic experiences. We experience negative feelings, we couldn't stay indifferent, we have psychological problems ourselves.

Our infrastructure is deteriorating, also the social infrastructure. There is inflation, we experience scarcities, we see that we have no power to speak up for improvements in this tense situation.

What do we contribute to end the war

We need to clarify what it means: "ending the war". The war has many different layers, it cannot be stopped in one go. Not everyone can agree on everything at once, there is work to be done to reach a cease fire and a peace agreement. For that purpose, we can develop popular diplomacy, with special attention to the wellbeing of people who live in crossroad places and countries.

We can organize a referendum, supervised by international agencies, to explore how to take away the reasons for prolonging the war.

We have to do research on what victims of the war experience and collect witness.

We can create room for people in occupied territories to express their opinions in a safe environment.

We have to continue what we are doing well, overcome our fear and disgust and just handle difficult situations calmly.

We have to give assistance to refugees: they are key actors for change.

We have to participate in the negotiation process. We need to lobby for explicit participation of women and women's organisations using the perspective and competences of women in society. And demanding protection of the UN Security Council, based on their resolution 1325.

We will refrain from collecting money for the military and distributing propaganda about the war.

Recommendations from the Summer School

The participants of the Summer School want to explore possibilities to organize support from international civil society networks

On ideology

We need to organize international support for initiatives to overcome the destructive ideology that creates divides in our closest environments. For example, the creation of dialogue networks, establishment of common core values, finding common grounds in setting priority goals for our policies. Common cultural activities, room for dissident religious communities. Protection systems for dissident political parties and human rights defenders.

On arbitration

Lobby with women's movements to activate the Security Council and the Permanent Court of Arbitration in contributing to a cease fire.

Refugee and refugee policies

Coordinate with the UNHCR and Red Cross on documenting systematically the faults in the refugee policies and the propaganda policies in Russia. While humanitarian organisations have to remain accountable to the authorities, and to be careful, they can ask for international protection from Amnesty International and learn safety procedures for human rights activists. Strengthening the agency of refugees instead of treating them as "vulnerable people".

Psychological problems

Ask support from agencies to give attention to post-war psychological problems like overburdening and trauma healing for humanitarian helpers, soldiers, refugees and children.

Migration and brain drain

Organize more temporary shelters in safe countries for Russian journalists, human rights defenders, community workers, labour union activists and University teachers who need some rest and protection.

Imagine Human Security

For all peace-loving women who live in a war situation or have family and friends in a country at war; those who feel the anxiety of their children and elders every day, who observe with pain the decay of education and health facilities and the fear dictating social relationships: just imagine how the world would be without bomb fire alarms in the night, without soldiers in the trenches, without explosions from landmines, destroyed buildings. How would life be with secure housing, clean water, well organized schools, hospitals and social services, sufficient food, safe roads. Bicycles instead of tanks moving under friendly trees, good and responsible neighbours, interested politicians and competent public servants, open door municipalities.

Just imagine: this is what we call security, human security. Security in which we protect each other; in which we overcome conflicts and combine different perspectives through inclusive dialogue, trying to understand each other, counting on forgiveness and good will. The police and the military promise security because they trust in the power of weapons. But weapons are no longer a guarantee for security – they are dangerous for us, on both sides.

Then imagine: all of us, women of the world, we go to the streets, we talk with our family and try to convince our colleagues and neighbourhoods of this positive human security perspective. We stop hating and start living, we choose for life as an alternative for destruction in all the things that we do. We unite, we speak up in a new peace movement. Together we will not be wiped out because we help each other. It will be difficult, we will be laughed at, persecuted, threatened. For many of us that is already the case, so we will feel better if this oppression comes in the open. We have to be patient, knowing that this is the way. We believe in it, we will be blessed.

So let's use our imagination and get started to contribute to the network with what we are good at. Each small drop contributes to the whole. You will not walk alone, we will organize your own safety as a network.

More on human security: www.un.org/humansecurity/what-is-human-security/

Iemand stelt de vraag

Verzet begint niet met grote woorden
maar met kleine daden
zoals storm met zacht geritsel in de tuin
of de kat die de kolder in z'n kop krijgt
zoals brede rivieren
met een kleine bron
verscholen in het woud
zoals een vuurzee
met dezelfde lucifer
die de sigaret aansteekt
zoals liefde met een blik
een aanraking iets dat je opvalt in een stem
jezelf een vraag stellen
daarmee begint verzet
en dan die vraag aan een ander stellen

Remco Campert

